

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Ὅτε ἴσται κατὰ τοῦ ἐν θεοτόκῳ ἔθρῳτος
βουλόμενοι ἢ κατὰ παιδείαν καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οὐκείων. (Πλάτ. Θεάγος).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Χ. Ν. Φιλαδέλφους

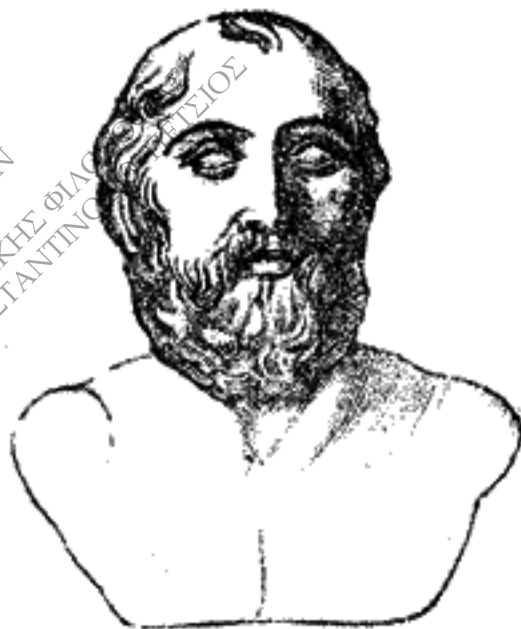
1884

Ε.Υ.Δ τῆς Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ 5'.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΤΕΥΧ. Θ' ΚΑΙ Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ

*Τῆς ἐπὶ τῶν ἐσπερίων κρατῶν τῆς Εὐρώπης κατατολεμουμένης
Καθολικῆς Ἐκκλησίας*

*Ἀναγρωσθεῖσα ἐν τῷ Διδασκαλικῷ Συλλόγῳ
τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1884.*

ΥΠΟ ΓΕΩΡ. Ι. ΔΕΡΒΟΥ.

(Συνέχ. ὄρα εἰς τευχ. Ζ' καὶ Η' σελ. 287).

Οὕτω δὲ ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ ἐκήρυξε διὰ τῶν εἰρημένων ἀποφάσεων τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πανταρχίαν καὶ τὸ ἀλάθητον τοῦ πάπα, ὡς δόγματα πίστεως καὶ ἠθικῆς, εἰς ἃ ἕκαστος ὀφείλει, κληρικός τε καὶ λαϊκός, τυφλῶς νὰ πιστεύῃ, ἐὰν θέλῃ νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ δογματίσασα, ὅτι

(ΤΟΜ. 5')

ὁ πάπας εἶναι ἐπίσκοπος οὐ μόνον τῆς Ῥωμαϊκῆς, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι Καθολικὸς Ἐπίσκοπος, θεόθεν ἔχων τὴν κυριαρχίαν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῆς, οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ νὰ καταστρέψῃ τὸ ἀρχαῖον σύστημα τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὃ οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, εἶναι πρὸς ἀλλήλους ἴσοι καὶ ὁμότιμοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, μετασχηματίσασα αὐτοὺς εἰς γραμματεῖς καὶ τοποτηρητὰς τοῦ πάπα. Πρὸς Θεοῦ! ἤκούσθη ποτὲ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ νὰ ὦσι δύο ἐπίσκοποι, κυβερνῆται καὶ δικασταὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας; Ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ δογματίσασα, ὅτι ἡ δικαστικὴ ἐξουσία τοῦ πάπα εἶναι ἡ ὑπερτάτη καὶ ἀπ' αὐτῆς οὐδεὶς δύναται νὰ ποιήσῃ ἐκκλησίαν (appellare) εἰς ἐτέραν δικαστικὴν ἐξουσίαν, οὐδ' εἰς αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ νὰ συγκεντρώσῃ τῷ πάπα ἀπόλυτον ἰσχὺν καὶ δύναμιν, ὑποτάξασα αὐτῷ πάντα τοὺς πιστούς. Ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ δογματίσασα, ὅτι ὁ πάπας καθήμενος ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ καθέδρᾳ αὐτοῦ ὀρίζει καὶ κηρύττει ἀλάθητα καὶ ἀναμάρτητα δόγματα πίστεως καὶ ἠθικῆς ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς Ἐκκλησίας,⁽¹⁾ οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν ἢ νὰ καταργήσῃ τὰς Οἰκ. Συνόδους ὡς εἰς τὸ μέλλον ἀχρήστους καὶ περιττάς. Ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ δογματίσασα, ὅτι ἀπαξάπασαι αἱ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Καθέδρου καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας ἐξενεχθεῖσαι ἀποφάσεις τῶν παπῶν ἦσαν ἀλάθητοι καὶ ἀναμάρτητοι, οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν ἢ νὰ κηρύξῃ τὰς φονικὰς μεσαιωνικὰς ἀποφάσεις αὐτῶν κατὰ τῶν αἰρετικῶν, τὰς ιδέας τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς καὶ τοῦ συλλάβου πάπα Πίου τοῦ Θ'. κατὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν νεωτέρων πολιτευμάτων καὶ κρατῶν, ὡς ἀλαθήτους καὶ ἀναμαρτήτους ἀποφάσεις τῶν παπῶν.

Κατὰ ταῦτα ὁ πάπας δύναται σήμερον μόνος νὰ ἐκδίδῃ καὶ

(1) Ἐν ταύτῃ τῇ ἐννοίᾳ ὁ πάπας καλεῖται ἀλάθητος καὶ ἀναμάρτητος καὶ οὐχὶ ὅτι ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ εἶναι ἀπηλλαγμένος παντὸς ἀνθρωπίνου ἁμαρτήματος· διότι καὶ αὐτός, ὡς ἄνθρωπος, ἁμαρτάνει.

πέμπη διὰ τοῦ τηλεγράφου ἀλάθητα καὶ ἀναμάρτητα δόγματα, εἰς ἃ πᾶς κληρικός, πᾶς λαϊκός, πᾶς μονάρχης καὶ βασιλεὺς, ὀφείλει τυφλῶς καὶ ἄνευ ἐρεύνης νὰ παραδίδῃ τὴν πίστιν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὰ ἀστυκὰ αὐτοῦ καθήκοντα πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ὁ γὰρ πρῶτος πουργὸς τῆς Ἀγγλίας Γλάδστον ἀνασκευάζων τὴν ἐκστρασίαν, καθ' ἣν τὸ ἀλάθητον τοῦ πάπα ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰ τῶν ἡθῶν, λέγει· «Μόνα τὰ τῶν ἡθῶν! Θέλει εὐαρεστηθῆ κανεὶς ῥωμαῖος καζουίστης νὰ μᾶς πληρορορήσῃ, ποῖα εἶναι τὰ σήμεῖα καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, αἵτινες δὲν περιλαμβάνονται καὶ δὲν δύνανται νὰ περιληφθῶσιν ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς ἠθικῆς; Ἐὰν δὲν θέλωσι νὰ μᾶς πληρορορήσωσι, πρέπει νὰ στραφῶμεν ἀλλαγῶν. Ὁ Ματθαῖος Ἀρνόλδος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφομένῳ Φιλολογία καὶ δόγμα πληρορορεῖ ἡμᾶς ἀστείῳ τῷ τρόπῳ, ὅπως σήμερον μᾶς πληροροροῦσι, πόσα μέρη τοῦ σώματός μας εἶναι στερεὰ καὶ πόσα ὑδατώδη, ὅτι 7/10 περίπου τῶν πράξεων ἡμῶν ἀνήκουσιν εἰς τὸ μέρος τῆς διαγωγῆς. Δυνάμεθα δὲ νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι διαγωγή καὶ ἠθικὴ εἰσὶ περίπου τῶν αὐτῶν διαστάσεων. Τὰ τρία τέταρτα λοιπὸν τοῦ βίου παραδίδονται εἰς ἄλλον. Ἀλλὰ τίς θέλει μᾶς ἐγγυηθῆ καὶ διὰ τὸ τέταρτον; οὐχὶ βεβαίως ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις λέγει: εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ ποιεῖτε:⁽¹⁾ καὶ : πᾶν ὃ, τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ.⁽²⁾ Ὅχι! τοιαύτη διάκρισις ἠθέληεν εἰσθαι ἀνάξιον ἐπιπόνημα ἐπιπολαίου πολιτικῆς, ὅπερ ματαίως μετεχειρίσθησαν, ὅπως καλύψωσι τὴν θρασυτητα τῆς ἀγροίκου ἐκείνης ἀλαζονείας, ἧτις ἐν Ῥώμῃ οὐχὶ ἐκ τοῦ θρόνου, ἀλλ' ὀπισθεν τοῦ θρόνου διευθύνει τὰς κινήσεις τοῦ Βατικανοῦ. Θεωρῶ περιττὸν νὰ ἐρωτήσω, ἂν ὑπάρχῃ καὶ ἡ πλέον ἀσήμαντος πράξις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἧτις δύνανται νὰ ἐκφύγῃ τῆς περιφερείας τῆς ἠθικῆς. Παρατηρῶ δὲ ὅτι τὸ καθήκον εἶναι τοιαύτη δύναμις, ἧτις ἐγείρε-

(1) Α': Κορινθ. Γ'. 31.

(2) Κολοσσ. Γ'. 17.

ται μεθ' ἡμῶν τὴν προίην καὶ ἀναπαύεται τὴν ἐσπέραν ἐπίσης μεθ' ἡμῶν· ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ὑφίσταται, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν διανοητικῶν ἡμῶν δυνάμεων. Εἶναι ἡ σκιά ἣτις παρακολουθεῖ ἡμᾶς ὅπου καὶ ἂν ὑπάγωμεν, καὶ ἐγκαταλείπει ἡμᾶς, ὅταν ἐγκαταλίπωμεν τὸ φῶς τῆς ζωῆς· ὁ ὑπέρτατος λοιπὸν ὁδηγὸς ἡμῶν πρὸς πάντα τὰ ἀφορῶντα τὸ καθῆκον εἶναι ὁ πάπας κατὰ τὴν ἀξίωσίν του, *sancto approbante concilio*· ἡ ἀξίωσίς του δὲ αὕτη δὲν εἶναι ἀπλῆ σχολαστικὴ ἔννοια, ἀλλὰ *cunctis fidelibus credenda et tenenda*, ἥτοι ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν πιστευτέα καὶ τηρητέα.»⁽¹⁾

Ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς προετίθετο νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὰ δικαιώματα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Κρατῶν τῆς Δύσεως καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ νευρόσπαστα τῶν ὀρέξεων καὶ ἐπιθυμιῶν τοῦ παπισμοῦ, διὰ τοῦτο τὸ μὲν φιλελεύθεροι καθολικοὶ λαϊκοὶ καὶ θεολόγοι τῆς Ἑσπερίας, ἰδίως τῆς Γερμανίας, ἀποκηρύξαντες αὐτὰς ἐνέμειναν σταθερῶς εἰς τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν καὶ εἰς τὰς γνησίας παραδόσεις τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας· διὸ καὶ Παλαιοκαθολικοὶ ἐκλήθησαν,⁽²⁾ τὸ δὲ Κράτη αὐτῆς ἐψηφίσαντο νόμους, δι' ὧν

(1) Γλάδστων «καὶ ἀποφάσεις τῆς ἐν Βατικανῷ συγκροτηθείσης Συνόδου τῇ 1870 ἦτοι πραγματεία ὑπὸ πολιτικὴν ἐποψίν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Βατικανοῦ ἐν τῇ σχέσει αὐτῶν πρὸς τὴν πίστιν εἰς τὸν θρόνον» σελ. 30. μετενεχθεῖσαι εἰς τὴν Ἑλλ. γλῶσσαν ὑπὸ Θεομ. Βαφειάδου, ἐν Ἀθήναις 1875.

(2) Οὐδαμοῦ ἀλλαγῆς τῆς Εὐρώπης ἐγένετο τοσοῦτο σφοδρὰ ἡ διαμαρτύρησις κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ὅσον ἐν Γερμανίᾳ. Κατ' αὐτῶν διαμαρτυρήθησαν περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Ἰουλίου 1870 ὁ πρύτανης, οἱ καθηγηταὶ καὶ πολλοὶ ὑφηγηταὶ τῆς φιλοσοφικῆς, νομικῆς καὶ ἰατρικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, οὓς ἠκολούθησαν καθηγηταὶ τῶν πανεπιστημίων Freiburg καὶ Breslau καὶ καθηγηταὶ τῶν γυμνασίων Koblenz, Breslau, Κολωνίας. Κατ' αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου διαμαρτυρήθη καὶ ὁ διακεκριμένος καθηγητὴς τοῦ κανονικοῦ δικαίου Schulte ἐν Πράγῃ, ὅστις ἤρξατο καὶ

ἐκήρυξαν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ὑπέβαλον τὰς ἐν ταῖς γῶραις αὐτῶν ὑπαρχούσας καθολικὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐποπτείαν καὶ δικαιοδοσίαν αὐτῶν καὶ ὑπεστήριξαν θεομῶς τοὺς Παλαιοκαθολικούς. Οὕτω δ' ἤρξατο

ἐπιστημονικοῦ πολέμου. Περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Αὐγούστου 1870 διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῶν νέων δογμάτων τῆς Συνόδου οἱ ἐν Nürnberg τῆς Βαυαρίας συνελθόντες καθολικοὶ πεπαιδευμένοι λαϊκοὶ καὶ θεολόγοι, ἐν οἷς διεκρίνοντο ὁ J. Dollinger καὶ ὁ J. Friedrich καθηγηταὶ τῆς θεολογίας τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, ὁ Reinkens καθηγητὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν Breslau, ὁ Michelis καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν Braunsberg, ὁ Knoodt καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν Βόννη καὶ ἄλλοι τινές.

Οἱ δὲ καθολικοὶ ἐπίσκοποι τῆς Αὐστρίας, Βαυαρίας, Πρωσσίας κηρύττοντες τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ ἀπήτουν, ὅπως καὶ αἱ καθολικαὶ σχολαὶ τῶν πανεπιστημίων, οἱ κληρικοὶ, οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ ἐφημέριοι ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτάς. Οὕτω λ. χ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μονάχου ἀπῆτει τῇ 8/20 Ὀκτωβρίου 1870, ὅπως οἱ θεολόγοι καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου αὐτοῦ ἀναγνωρίσωσι τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου, ὅπερ ἐπραξάν πάντες ἐκτὸς τοῦ J. Dollinger καὶ τοῦ J. Friedrich, οἵτινες σκεψάμενοι ἐπὶ χρονικόν τι διάστημα ἀπέρριψαν αὐτάς καὶ ἀπήντησαν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον. Καὶ ἡ μὲν ἀπάντησις τοῦ J. Dollinger ἐγένετο τῇ 16/28 Μαρτίου 1871, ἡ δὲ τοῦ J. Friedrich τῇ 15/27 Ἀπριλίου 1871. Ὁ J. Dollinger ἀποκηρύττων τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ λέγει ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ καὶ ταῦτα· «ὅτι ὡς χριστιανὸς, ὡς θεολόγος, ὡς ἱστορικὸς καὶ ὡς πολιτικὸς δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ. Οὐχὶ ὡς χριστιανὸς, διότι αὕτη δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸς τὰ σαφῆ λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, καθ' ὅσον αὕτη ζητεῖ ἀκριβῶς ν' ἀνιδρύσῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ κόσμου τούτου, ἣν ὁ Χριστὸς κατεφρόνει, ζητεῖ ν' ἄρχῃ τῶν κοινοτήτων, ὅπερ ὁ Πέτρος εἰς πάντας καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀπηγόρευεν. Οὐχὶ ὡς θεολόγος, διότι ἡ σύμπασα γνησία παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται πρὸς αὐτήν. Οὐχὶ ὡς ἱστορικὸς, διότι ὡς τοιοῦτος γινώσκω, ἐπι οἱ ἀκαταπαύστως σπουδάζοντες νὰ κρατήσωσι τοῦ κόσμου ἐπίπεσον»

ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησίᾳ τῆς Δύσεως καταπολεμουμένη ὑπὸ τῶν Κρατῶν αὐτῆς, ὡς ἐνστέρνιασμένη τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

Καὶ ὁμῶς πρῶτον ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. Ἡ κυβέρνησις αὐτῆς τῇ ἐντολῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκήρυξε τῇ 30 Ἰουλίου 1870 τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πάπα Πίου κατὰ τὸ 1855 συναφθεῖσαν ἐκκλη-

εῖς τὴν Εὐρώπην χειμάρρους αἱμάτων, κατετάραξαν καὶ κατέστρεψαν ἀλλοκλήρους χώρας, ἀνέτρεψαν τὸ ὠραῖον ὀργανικὸν νομοθετικὸν οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαιοτέρας Ἐκκλησίας καὶ ἐγέννησαν, εἴθρεψαν καὶ διετήρησαν τὰς πονηροτάτας καταχρήσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡς πολίτης τέλος πρέπει ν' ἀπορρίψω τὴν διδασκαλίαν τῆς Συνόδου ταύτης, διότι αὕτη, ἀξιοῦσα νὰ ὑποτάξῃ τὰ Κράτη καὶ τοὺς Μονάρχας καὶ ἅπασαν τὴν πολιτικὴν διοίκησιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πάπα καὶ νὰ παράσχῃ τῷ Κλήρῳ κύκλον ἐλευθέρως ἐνεργείας ἐν τοῖς Κράτεσι, τίθησι τὸ θεμέλιον ὀλεθρίας διαμάχης μεταξὺ κράτους καὶ ἐκκλησίας, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.» Τοιαύτη ἦν περίπου καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ καθηγητοῦ J. Friedrich. Μετὰ τὰς ἀπαντήσεις ταύτας ἀμφότεροι οἱ καθηγηταὶ ἀφωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Μονάχου καὶ οἱ φοιτηταὶ τῆς θεολογίας τοῦ πανεπιστημίου αὐτοῦ διετάχθησαν ὑπ' ἐκείνου τῇ 3 Ἀπριλίου 1871 νὰ μὴ φοιτῶσιν εἰς τὰς παραδόσεις αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ὁ J. Dollinger ἠναγκάσθη νὰ παύσῃ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ καὶ ὁ J. Friedrich ἐδίδασκε μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τοῦ Μονάχου, ἔχων φοιτητὰς Ἕλληνας καὶ Γερμανοὺς τινὰς σπουδαστάς. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ Γερμανοὶ σπουδασταὶ οὐδόλως ἦσαν φοιτηταὶ τῆς θεολογίας. Ὁ J. Friedrich πρὸ ἐνός ἔτους μετετέθη ὡς καθηγητὴς ὑπὸ τῆς Βαυαρικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου (Friedberg αὐτόθι σελ. 153. 56. 159. 57. 61. 698).

Εἶτα κυρίως τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ σοφοῦ Dollinger ἐγένοντο πολλὰ συνέδρια ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Γερμανίας, ἐν Μονάχῳ (1871), ἐν Κολωνίᾳ (1872), ἐν Κωνσταντίᾳ (1873), ἐνθα οἱ συνεργόμενοι ἀπεκήρυκτον τὰς ἀποφάσεις τῆς Βατικανῆς Συνόδου καὶ ἐνέμενον εἰς τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν καὶ εἰς τὰς γνησίας παραδόσεις τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας· διὸ καὶ Παλαιοκαθολικοὶ ἐκλήθησαν. Κοινότητις τούτων ἐμφοροῦντο σὺν τῷ

διαστικὴν σύμβασιν (concordatum) ὡς ἄκυρον (comme abrogé), διότι διὰ τῶν νέων ἀποφάσεων τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ μετεβλήθησαν οἱ ὅροι τῆς ἐκκλησιαστικῆς συμβάσεως τοῦ 1855, οἱ κανονίζοντες τὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους. Κατὰ τὰς νέας ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ὁ πάπας ἐκηρύχθη καθολικὸς ἐπίσκοπος καὶ ἀνώτατος δικαστὴς πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἰδίᾳ δ' ἐκάστης ἐκκλησίας καὶ ἐκάστου ἐπισκόπου· ἐπίσης αἱ ἰδέαι τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς καὶ τοῦ συλλάβου πάπα Πίου τοῦ Θ', ἐκηρύχθησαν ἀλάθητοι καὶ ἀναμάρτητοι, καθ' ὅς πλανῶνται οἱ ἰσχυριζόμενοι· «ὅτι ἡ Ἐκκλησία οὐδεμίαν ἔχει ἐξουσίαν νὰ μεταχειρι-

χρόνω ἐν Γερμανίᾳ, αἵτινες τῇ 4 Ἰουνίου 1873 ἔσχον καὶ ἐπίσκοπον τὸν Reinkens, χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Utrecht. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς εἰρημένοις συνεδρίοις ἐγένετο λόγος καὶ περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, διὰ τοῦτο διάφορα συνέδρια καὶ σύνοδοι τῶν Παλαιοκαθολικῶν, συνεκροτήθησαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν Γερμανίᾳ, εἰς ἃ προσεκλήθησαν καὶ ξένοι θεολόγοι, ὅπως εὔρεθῶσι τὰ σημεῖα, ἐν οἷς δύναται νὰ τελεσθῇ ἡ ἐνωσις. Εἰς τὸ ἐν Freiburg τῆς Βάδης συνέδριον καὶ εἰς τὴν ἐν Βόννην σύνοδον τῶν Παλαιοκαθολικῶν παρέστη κατὰ τὸ 1874 καὶ ὁ τότε ὑψηλῆς τῆς θεολογίας τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου Ζήκος Ῥώσης, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δὲ 1875, καθ' ὃ συνήλθον οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἐν Βόννη, παρέστησαν, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος καὶ οἱ κληρηγῆταί τῆς θεολογίας Νικόλαος Δαμαλάς καὶ Ζήκος Ῥώσης. Ἐν πλείστοις σημείοις ἐπῆλθε συμφωνία μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ὧν ἡ ἐνωσις δέον νὰ καλλιεργηθῇ (ὄρα Hase «Kirchengechichte» σελ. 716. Kurz αὐτόθ. τόμ. 2. σελ. 347. Ἐπίσης ἀέθεσιν πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», γραφείσαν τῇ 31 Δεκεμβρίου 1874 ὑπὸ Ζήκου Ῥώση. Ἐπίσης ὄρα «τὰς ἐκθέσεις πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὑπὸ Δαμαλά καὶ Ζήκου Ῥώση τὸ 1876). Ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς Ἑλλάδος ἐφάνη ἐσχάτως λίαν εὐνοῦς τοῖς Παλαιοκαθολικοῖς τοῦ Μονάχου διὰ τῆς ἀκολούθου πράξεως αὐτῆς : τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τοῦ Μονάχου, συνιστάμενον ἐξ ὑπερχαλπίων, ἀφῆρεσε κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1882 τὸν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχοντα ναὸν τῶν Παλαιοκαθολικῶν ὡς ἀνήκοντα τῇ Δίμῳ καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἐκείνου ἐξέλιπον τὸν ναὸν ἐκ τῆς πόλεως.

σθῆ βίαν, οὐδ' ἔχει ἄμεσον ἢ εμμεσον κοσμικὴν ἐξουσίαν» καὶ «ὅτι οἱ πολιτικοὶ νόμοι δύνανται καὶ ὀφείλουσι ν' ἀποκλίνωσιν ἀπὸ τῆς θείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας.» Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, πῶς ἠδύνατο νὰ διατηρηθῆ ὁ ὄρκος τοῦ αὐστριακοῦ ἐπισκόπου, ὅστις κατὰ τὸ ἄρθρον 20 τῆς ἐκκλησιαστικῆς συμβάσεως τοῦ ἔτους 1855 ὤφειλε νὰ δημύη πίστιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ἐὰν οὗτος ὁ ἐπίσκοπος ὁ κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς Βατικανῆς Συνόδου γενόμενος τυφλὸν ὄργανον τοῦ πάπα διετάσσετο ἐκ Ῥώμης ν' ἀρνηθῆ αὐτόν; Πῶς ἠδύνατο πλέον ὁ αὐστριακὸς ἐπίσκοπος ν' ἀπειθήσῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ῥώμης, ἀφ' οὗ ἐγνώριζεν ὅτι θ' ἀσφριζέτο; Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Αὐστρίας φοβούμενοι τὸν ἀφορισμὸν τοῦ πάπα ἤρξαντο νὰ κηρύττωσιν ἐν ποιμαντορικαῖς ἐπιστολαῖς τὰς ἀποφάσεις τῆς Βατικανῆς Συνόδου, καθ' ἃς ὁ πάπας ἐδικαιοῦτο ν' ἄγῃ καὶ φέρῃ πάντας τοὺς κληρικούς τῆς Δύσεως ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν κρατῶν αὐτῆς.⁽¹⁾ Διὰ ταῦτα ἡ Αὐστρία ἐκήρυξε τὴν ἐκκλησιαστικὴν σύμβασιν τοῦ ἔτους 1855 ὡς ἄκυρον κατ' ἀρχὰς μὲν διπλωματικῶς, εἶτα δὲ νομοθετικῶς ψηφισαμένη τέσσαρας ἐκκλησιαστικοὺς νόμους τὸ ἔτος 1874. Κατὰ τοὺς νόμους τούτους οἱ ἐπίσκοποι αὐτῆς ὤφειλον νὰ πα-

λαιοκαθολικοὶ οὗτοι μὴ ἔχοντες ποῦ νὰ τελέσωσι τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, ἀπετάθησαν εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ Ἑλληνικοῦ ναοῦ τοῦ Μονάχου παρακαλοῦντες αὐτόν νὰ ἐνεργήσῃ ὅπου δεῖ, ὅπως ἐπιτραπῆ αὐτοῖς νὰ τελῶσι τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, ἕως ὅτου οἰκοδομήσωσιν ἰδίαν ἐκκλησίαν. Ὁ ἐφημέριος ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὴν ἡμετέραν Σύνοδον, ἥτις διὰ τοῦ ὑπουργείου ἀπέστειλεν αὐτῷ τῆ 15 Ὀκτωβρίου 1882 τάδε: «Ἐπειδὴ ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία ζείποτε ἐπεδείξατο δεῖγμα ἀγάπης καὶ εὐνοίας πᾶσιν ἀδιακρίτως, εἰ καὶ μὴ ἀνήκουσιν αὐτῇ, ἔκρινεν ἵνα ἐπιτρέψῃ τοῖς αὐτόθι διαμένουσι Παλαιοκαθολικοῖς νὰ τελῶσι δι' οἰκείου ἱερέως τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν τελετὰς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ ναῷ εἴτε πρὸ εἴτε μετὰ τὴν τέλεισιν τῆς ἡμετέρας θείας λειτουργίας, ἐὰν ὁ ναὸς ἔχῃ καὶ δευτέραν ἄγίαν τράπεζαν ἢ θέσωσι τοιαύτην προσωρινῶς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.»

(1) Ὁρκ. τοῦχος Β'. καὶ Γ'. τοῦ «Πλάτωνος» ἔτος 5'. σελ. 190,

ραδιόωσι τὰς ἀγγελίας καὶ ποιμαντορικός ἐπιστολάς αὐτῶν πρότερον εἰς τὸ Κράτος καὶ μετὰ ταῦτα νὰ δημοσιεύωσιν αὐτάς, ἐὰν ἐνεκρίνοντο· πᾶσα γηρεύουσα ἐκκλησιαστικὴ θέσις καὶ πᾶσα πλήρωσις αὐτῆς ἔπρεπε νὰ ἀναγγέληται εἰς τὸ Κράτος, ὅπερ ἐδικαιοῦτο ἐντὸς 30 ἡμερῶν νὰ ἐγείρη ἔνστασιν κατὰ τοῦ ὑποψηφίου καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀπεφαίνετο ἂν ὁ ὑποψήφιος ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ταύτην· φόρος $1/2$ — $12\ 1/2$ 0/0 ἐπεβλήθη εἰς τὰ εἰσοδήματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Μονῶν πρὸς ἰδρυσιν ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, ὅπως ἡ κατάστασις τοῦ κατωτέρου κλήρου βελτιωθῆ, περὶ οὗ οἱ ἐπίσκοποι οὐδὲν ἔπραξαν· ἡ ἰδρυσις τῶν μοναχικῶν ταγμάτων ἐπετράπη, ἅτινα ὅμως κατ' ἔτος ὤφειλον νὰ γνωρίζωσι τῇ πολιτικῇ ἀρχῇ τὰς ἐν αὐτοῖς συμβαινούσας προσωπικὰς μεταβολὰς καὶ πειθαρχικὰς τιμωρίας καὶ ἅτινα ὤφειλον νὰ ὑποβάλλωνται εἰς ἔλεγχον, ὡσάκις τὸ Κράτος ἤθελε.

Εἰ καὶ πάπας Πίος ὁ Θ' παρώτρυνε δι' ἐγκυκλίου τοὺς αὐστριακοὺς ἐπισκόπους ν' ἀντιστῶσιν ἰσχυρῶς κατὰ τῶν νόμων τούτων, εἰ καὶ ὁ αὐτὸς ἀπέστειλεν ἰδιόχειρον ἐπιστολὴν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, γράφων ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔπρεπε νὰ παραδοθῆ εἰς τοσαύτην αἰσχροὴν δουλείαν, ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως εἶχεν ἤδη πρότερον συγχαρῆ δι' ἰδιοχείρου ἐπιστολῆς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν Stremayr καὶ τὸν πρωθυπουργὸν Auersperg ἐπὶ τῇ μετὰ πολλοῦ ζήλου ἐνεργείᾳ αὐτῶν πρὸς ἐπιψήφισιν τῶν νόμων τούτων ἐν τῷ κοινοβουλίῳ.⁽¹⁾

Δεύτερον ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Ἡ χώρα αὕτη ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρὸς Cavour⁽²⁾ καὶ γινώσκουσα ὅτι ἡ σπουδαιότερα τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ ἦτο ἡ διατήρησις τῆς ἀπολύτου κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα ἐν Ῥώμῃ ἀνέμενε τὸν κατάλληλον καιρὸν, ὅπως καταλάβῃ τὴν πόλιν Ῥώμην καὶ καταργήσῃ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τοῦ πάπα. Ὅτε δὲ ἡ Γαλλία ἐν τῷ πρὸς Γερμανοὺς πολέμῳ ἀνεκάλε-

(1) Joh. Kurz αὐτόθι 2 τόμ. σελ. 366.

(2) Ὁρα τεύχος Ζ' καὶ Η' τοῦ «Πλάτωνος» ἔτος 5'. σελ 264.

σεν ἐκ Ῥώμης τοὺς στρατοὺς αὐτῆς, οἵτινες ἐφρούρουν τὸν πᾶπαν Πίον, τότε ὁ Βίκτωρ Εὐμανουήλ ἐπιλαβόμενος τῆς εὐκαιρίας ταύτης εἰσέβαλεν εἰς αὐτὴν κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1870, ἦν μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν κατέλαβε καὶ κατέλυσε τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τοῦ πάπα. Οὕτω δ' ἐπληρώθησαν οἱ λόγοι τοῦ μεγάλου **Σανουί**, καθ' οὓς ἡ Ῥώμη ἐγένετο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ῥώμης ἡ Ἰταλία ἐξέδωκε τῇ 31 Μαρτίου 1871 νόμον, καθ' ὃν ὠρίζοντο τὰ προνόμια τοῦ Ποιτίφηκος Μονάρχου καὶ τῆς Ἁγίας Ἐδρας. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον τὸ πρόσωπον τοῦ πάπα εἶναι ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον. Ὁ πάπας δικαιούται νὰ φέρῃ πάντοτε τὸν τιμητικὸν τίτλον τοῦ Μονάρχου, νὰ ἔγῃ ἰδίους σωματοφύλακας, τχυδρομεῖον, τηλεγραφεῖον, πρέσβεις ξένων δυνάμεων, ν' ἀπολαύῃ τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ ἤτοι τοῦ Βατικανοῦ καὶ τοῦ Λατεράνου καὶ τῆς θερινῆς ἐπαύλεως Castel Gandolfo μεθ' ἑλῶν τῶν κήπων καὶ παραρτημάτων αὐτῶν, νὰ λαμβάνῃ ἐτήσιον εἰσόδημα ἐκ 3,225,000 φρ. καὶ ν' ἀσκῇ ἐλευθέρως τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν χριστιανῶν.⁽¹⁾ Ἄλλ' ὁ πάπας ἀπέρριψε τὸ εἰσόδημα τοῦτο καὶ μένων ἐν τῷ Βατικανῷ οὐ παύεται κηρύττων εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι εἶναι δέσμιος ἐν τῷ Βατικανῷ καὶ ὅτι ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἀποθνήσκει τῆς πείνης ἀποζῶν ἀπὸ τὸ δηνάριον τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Οὕτω δὲ ἡ Ἰταλία κατεπόλεμησε τὴν σπουδαιότεραν τῶν ἀποράσεων τῆς Βατικανῆς Συνόδου, ἣτοι τὴν ἀπόλυτον κοσμικὴν ἐξουσίαν τῶν παπῶν.

Ὅπως ὁ πάπας Πίος ἀνακτήσεται ταύτην τὴν ἐξουσίαν ἐξητήσατο τὴν ὑποστήριξιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου· ὁ δ' ἐκώφευσε εἰς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, καθὼς καὶ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν Ὑπεραλπειῶν τῆς Πρωσσίας. Οὕτω λ. χ. 56 Πρωσσοὶ βουλευταὶ παραστάντες ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου παρεκάλουν ὅπως ἀνιδρύσῃ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τοῦ

(1) Ὁρα «Annuaire de législation étrangère publié par la société de législation comparée.» Paris. ἔτος 1. σελ. 289.